

sahte solun teorik ve tarihsel kökenleri

sosyalist eşitlik partisi'nin (abd)
ikinci kongre raporu

david north

Ağustos 2015

Bu broşürde yer alan makaleler,
Dördüncü Enternasyonal'in Uluslararası Komitesi'nin yayın organı
*Dünya Sosyalist Web Sitesi'*nden (wsws.org)
ve *Toplumsal Eşitlik'*in web sitesi toplumsalesitlik.org'dan
alınmıştır.

İletişim için: iletisim@toplumsalesitlik.org

Önsöz

Toplumsal Eşitlik Yayın Kurulu

Dünya kapitalizmi, 2008 yılında, 1930'lu yıllardaki Büyük Bunalım'ın ardından en uzun süreli ve derin krizine yakalandı. İddia edildiğinin aksine herhangi bir ekonomik iyileşme ufukta gözüküyor. Mali asalaklık, gelir dağılımındaki eşitsizlik ve işçi sınıfına karşı acımasız kemer sıkma önlemleri bu dönemin en belirgin özelliği haline geldi. Bu toplumsal karşı-devrim politikalarına dışarıda emperyalistler arası bir savaşı tetikleyecek askeri müdahaleler ve hegemonya mücadelesi; içeride ise polis devletinin inşası eşlik ediyor. 2008 yılını izleyen yıllarda sosyal harcamalar kısırlıken silahlanma harcamaları dünyanın dört bir yanında artıyor.

Bu politikaların işçi sınıfı ve gençlik içinde karşılık bulmaması kaçınılmaz. Ancak tüm karşı çıkışlar, bir yandan sendikalar bir yandan da Stalinist ve sosyal demokrat partilerin tüm saygınlıklarını yitirdiği koşullarda sahte sol önderlikler eliyle sistem kanallarına akıtılıyor.

Dünya Sosyalist Web Sitesi'nin Uluslararası Yayın Kurulu Başkanı David North'un, Frankfurt Okulu, Postmodernizm ve Sahte Solun Politikası: Marksist Bir Eleştiri adlı yeni kitabının önsözünde ifade ettiği üzere,

- Sahte sol, orta sınıfın ayrıcalıklı ve hali vakti yerinde kesimlerinin sosyo-ekonomik çıkarlarını ilerletmek için popülist sloganlar ve demokratik söylemler kullanan partileri ve teorik/ideolojik eğilimleri ifade etmektedir. Yunanistan'daki Syriza, İspanya'daki Podemos Almanya'daki Sol Parti ve çok sayıda eski Troçkist (yani Pablocu uzantı) ve Fransa'daki Yeni Anti-Kapitalist Parti (NPA), Sri Lanka'daki NSSP ve ABD'deki Uluslararası Sosyalist Örgüt gibi devlet kapitalizmi teorisini savunan örgütler, bu tür partilerin ve eğilimlerin örnekleridir. Bu listeye, anarşist ve post-anarşist eğilimlerden etkilenmiş "İşgal et" hareketlerinin kalıntıları ve altsoyları da dahil edilebilir. Tüm dünyadaki küçük-burjuva sahte sol örgütlerin büyük çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda, bu, kesinlikle kapsamlı bir liste değildir.
- Sahte sol, Marksizm karşıtıdır. O, tarihsel maddeciliği reddeder, onun yerine, varoluşçuluk, Frankfurt Okulu ve çağdaş post-modernizm ile ilişkili öznel idealizmin ve felsefi akıldışıcılığın çeşitli biçimlerini benimser.
- Sahte sol, sosyalizm karşıtıdır, sınıf mücadelesine karşı çıkar ve işçi sınıfının merkezi rolü ile toplumun ilerici dönüşümünde devrimin gerekliliğini reddeder. O, işçi sınıfının kapitalist sisteme karşı bağımsız kitlesel seferberliğinin karşısına sınıflar üstü popülizmi çıkarır. Sahte solun ekonomi programı özünde kapitalizm yanlısı ve ulusalıcıdır.
- Sahte sol, servetin en zengin yüzde 10'luk kesim içinde daha adil dağılımını gerçekleştirmek için şirketlerde, yüksek okullarda ve üniversitelerde, yüksek

maaşlı mesleklerde, sendikalarda ve devlet kurumlarında daha etkili olmak amacıyla milliyet, etnik köken, ırk, cinsiyet ve cinsellik konularına sabitlenmiş “kimlik politikaları”nı teşvik etmektedir. Sahte sol, toplumsal ayrıcalıkların ortadan kaldırılması yerine, ona daha fazla erişim peşinde koşar.

- Sahte sol, Kuzey Amerika’daki, Batı Avrupa’daki ve Avustralasya’daki* emperyalist merkezlerde genel olarak emperyalizm yanlısıdır ve yeni-sömürgeci askeri operasyonlara haklılık kazandırmak, hatta onları doğrudan desteklemek için “insan hakları” sloganlarını kullanır.

Sahte sol, Irak, Libya, Suriye ve Ukrayna’da “özgürlük” ve “insan hakları” bahanesiyle doğrudan ya da dolaylı emperyalist müdahaleleri açıkça desteklerken; Mısır’da devrimin yenilgiye uğramasında ve Syriza partisiyle iktidara geldiği Yunanistan’da işçi sınıfının “reformlara” (yani acımasız kemer sıkma politikalarına) karşı başkaldırısının ezilmesinde başrolü oynuyor.

Son yıllarda Syriza’nın Yunanistan’da işçi sınıfı karşısındaki ihaneti, İspanya’daki Podemos benzeri partilerin yükselişi ve Syriza’nın Türkiye’deki kardeş partisi olan HDP’nin sahte solun neredeyse tamamının desteğini alarak son seçimde elde ettiği başarı, işçi sınıfının dünya çapında bağımsız siyasi hareketinin ve sosyalizm mücadelesinin inşası için bu akımın tarihsel ve teorik kökenlerinin gün ışığına çıkarılmasını önümüze önemli bir görev olarak koyuyor.

Bu amaçla, *Dünya Sosyalist Web Sitesi*’nin (WSWS) Uluslararası Yayın Kurulu Başkanı David North’un, Sosyalist Eşitlik Partisi’nin (ABD) İkinci Ulusal Kongresi’ne 8 Temmuz 2012’de yaptığı açılış konuşmasında sunulan raporu yayımlıyoruz. Bu rapor, sahte sol Syriza’nın iktidara geldiği ve hızla Avrupalı bankalara teslim olduğu Yunanistan’daki gelişmelerin siyasi ve teorik arka planını anlamak için okunması gereken temel bir metindir.

Ağustos 2015

***Avustralasya:** Avustralya, Yeni Zelanda, Yeni Gine adası ve Pasifik Okyanusu’ndaki komşu adaları kapsayan Okyanusya’da bir bölge.

Sahte solun teorik ve tarihsel kökenleri

David North

Sosyalist Eşitlik Partisi'nin İkinci Ulusal Kongresi'nin açıyoruz. Bu kongre, Amerikan ve dünya kapitalizminin 1930'lardan bu yana yaşadığı en büyük ekonomik, siyasi ve toplumsal krizinin ortasında toplanıyor. Tüm uluslararası ekonomik sistemin olağanüstü kırılganlığının farkına varmak için Marksist olmak gerekmiyor. Burjuva basında yer alan yorumlara dayanarak, "felaket" teorisinin çok sayıda taraftar kazanmış gibi olduğu yargısına varılabilir. Lehman Brothers'ın Eylül 2008'deki çarpıcı çöküşünden dört yıl sonra, dünya ekonomik krizinin geçtiğine dair hiçbir işaret bulunmuyor.

ABD içindeki işlerin artışıdaki durgunluk ve imalat sektöründeki üretimde yaşanan keskin kötüleşme, Obama yönetiminin bir "iyileşme"nin sürdüğü yönündeki iddialarını gülünç kılmaktadır. ABD ekonomisinin sağlam ve kalıcı bir yeniden canlanma olasılığı, Avrupa'da ve Asya'da kötüleşen gerileme eliyle önemli ölçüde azalıyor. Çin'in merkez bankasının ve Avrupa Merkez Bankası'nın faiz oranlarında Perşembe günü gerçekleştirdiği ve Bank of England'ın kendi canlandırma programını hızlandırma kararı ile birleşen eş zamanlı kesinti, egemen seçkinler içindeki, dünya ekonomisinin durumunun hızla kötüleştiği yönündeki yaygın inancı doğrulamaktadır.

Kriz, sistemsel bir karaktere sahiptir. Dünya kapitalizminin II. Dünya Savaşı sonrasındaki büyümesi ve istikrarı için merkezi önem taşıyan kurumlar parçalanıyor. Avronun kronik krizi, Avrupa'nın "birliği" projesinin başarısızlığına işaret etmektedir. Egemen seçkinler, büyük ölçüde kendi pervasızlıkları eliyle tetiklenmiş olan krize hiçbir inandırıcı yanıtı sahip değiller. Onlar, bir sınıf olarak, hem siyasi hem de ahlaki olarak iflas etmiş durumdalar. Çağdaş bir ekonomist tarafından, "ticaret ve meta üretimi yerine giderek daha çok mali kanallar üzerinden oluşan, kar getirci bir birikim modeli" [1] olarak tanımlanan finansallaşma olgusu, ekonomik asalaklığın zaferini ve onunla birlikte, burjuva toplumunun daha derin bir suçluluğa batışını temsil etmektedir.

En son skandal, Londra'daki Barclays Bank'ın, Londra Bankalararası Faiz Oranı'nı (Libor) manipüle etmiş olduğunu itiraf etmesiyle açığa çıktı. O, kuşkusuz, bu sahtekarlığa karışan pek çok kuruluştan sadece biridir. Libor'un sabitlenmesinin sonuçları ve etkisi, rakamlarla ifade edilebilecek olmanın neredeyse ötesindedir. Libor'un "sabitlenmesi", World Series'in [ABD beyzbol şampiyonluk serisi-çev.] sabitlenmesinin mali karşılığıdır! Libor, her gün dünya çapında sayısız ticari işlem için banka kredilerinin faiz oranlarını belirleyen temel ölçüttür.

92 yıl kadar önce, çok daha az gelişmiş bir finansallaşma biçimini açıklayan Troçki, şu gözlemlerde bulunmuştu: "Üretim sürecinden sistematik olarak artı-değer çıkarma - kar ekonomisinin temeli-, sermayesini birkaç gün içinde spekülasyon yoluyla ve uluslararası hırsızlık temelinde ikiye ve ona katlamaya alışmış olan burjuva baylar için

artık fazlasıyla sıkıcı bir uğraş olarak görünüyor.” [2] Ekonomik alandaki yasallığın çökmesi, onun siyasi alandaki parçalanmasına yansıyor.

Kapitalist toplumu saran asalaklık, ABD Anayasası'nın açıkça ihlal edilmesinin temelini oluşturuyor. Kapitalist toplumun doruklarında kanunsuzluk hüküm sürmektedir. Aralık 2000'de, [2000 yılındaki başkanlık seçimlerinde Demokratik Parti'nin adayı-çev.]Gore, Bush'a karşı Yüksek Mahkeme yolundayken, davanın sonucunun, egemen sınıf içinde demokratik ilkelere olan bağlılığın boyutunu gözler önüne sereceğini söylemişim. Yüksek Mahkeme, egemen çevrelerin kayda değer herhangi bir kesiminden protesto olmaksızın, seçim hırsızlığını onayladı. Bunu izleyen on yıl içinde, temel demokratik haklara yönelik acımasız bir saldırı gerçekleşti. Bizler, artık, hükümeti pişkin yalanlar temelinde savaşlar başlatan, işkence yapan ve hukuk kurallarını çiğneyerek, tüm dünyada, Amerikan yurttaşları dahil, insanları öldürme hakkı olduğunu iddia eden bir ülkede yaşıyoruz. Başkan Obama'nın suikast emri veren ilk başkan olmadığını varsayabiliriz. Fakat Obama, bununla övünen ilk başkandır ve bilinmelidir ki zamanının önemli bir kısmını, bir yargısız infaz programı için hedeflerin gözetimine ve seçimine ayırmaktadır.

Eski Başkan Jimmy Carter, *New York Times*'ta yayımlanan, Obama'nın yargısız ve yasadışı cinayetler programındaki merkezi rolünü ayrıntılı biçimde sergileyen bir makalenin ardından, açık bir protesto yayınladı. Carter siyasi açıdan masum biri değildir ama hükümetin, burjuva egemenliğinin anayasal temellerinden vazgeçmesinin sonuçlarından korkmaktadır. Eski başkan, ABD hükümetinin meşruiyetinin başlıca kaynağının Anayasa olduğunu bilmektedir. Başkanın “korumaya, gözetlemeye ve savunmaya” yemin ettiği Anayasa'nın otoritesi olmaksızın, devlet herhangi bir meşruiyete sahip olmaz. Egemen sınıf, anayasalcılığı terk ettiği ölçüde, her zamankinden daha açık bir şekilde zora ve şiddete başvurmak zorundadır.

Anayasal ilkelerin terk edilmesi, basitçe, bir yönetimin politika değişikliğini ifade etmez. Aksine, o, toplumdaki temel sınıflar arasındaki ilişkilerde yaşanan değişimlerin siyasi ifadesidir. Sınıf egemenliğinin biçimlerinde yaşanan bu değişimler, ABD'deki ve dünya ekonomisindeki üstesinden gelinemeyen çelişkilerin ürünüdür. Lenin, I. Dünya Savaşı'nın patlamasından birkaç yıl önce, Alman sosyal demokrasisinin evrimini çözümlediği bir makalede, tarihte siyasi yasallığın hakim olduğu “yarım yüzyıllık aşama”nın bir başka aşamaya dönüşmekte olduğu uyarısında bulunmuştu. Lenin, nesnel koşulların “*tüm burjuva yasallığının imhası*”na yol açtığını ve “*burjuvazinin, bizzat kendi eseri olmasına rağmen onun için katlanılmaz hale gelmiş olan yasallıktan kurtulmaya yönelik panik içindeki çabaları*”nın bunun ilk işaretleri olduğunu öngörmüştü. [3]

Tarih, Lenin'in çözümlemesinin doğruluğunu kanıtladı. I. Dünya Savaşı'nın patlaması, uzun bir sosyo-ekonomik ve siyasi gelişme “aşama”sına son verdi. Bir aşamacılık, yasallık çağı, savaşlar ve devrimler çağına dönüştü. Bizler, şimdi,

emperyalistler arası uzlaşmazlıkların frenlendiği ve işçi sınıfının toplumsal direnişinin bastırıldığı bir başka uzun tarihsel gelişme evresinin sonuna tanıklık ediyoruz. Aslında, şimdiden, dünya tarihindeki en büyük toplumsal sarsılmalar eliyle karakterize edilecek yeni bir tarihsel gelişme aşamasına girmiş olduğumuzu söylemek daha doğru olur. Gerçekte, temel siyasi kararın, 2008 krizinin dünya tarihinde en az 1914, 1929 ve 1939'dakiler kadar önemli bir dönemeci temsil ettiği iddiasının anlamı budur.

Bu kongrenin önündeki görev, bu "dönemeç" in siyasi sonuçlarını Dördüncü Enternasyonal'in tarihsel gelişmesi açısından kavramaktır. Troçki, yetmişbeş yıl önce, Dördüncü Enternasyonal'in kuruluş belgesine, "*Bir bütün olarak dünya siyasi durumu, en çok, proletaryanın önderliğinin tarihsel krizi eliyle nitelenmektedir.*" cümlesiyle başlamıştı. Bu kongrenin, dünya kapitalist sisteminin ileri düzeydeki krizine yanıtını belirlerken, şu soruyu göz önünde bulundurması gerekiyor: İşçi sınıfının önderlik krizini, dünya kapitalizminin nesnel çelişkilerinin, sınıf mücadelesinin ve Dördüncü Enternasyonal'in gelişmesinin karşılıklı etkileşiminin incelenmesi bağlamında, şimdi nasıl değerlendiriyoruz?

Bu soru, Troçkist hareketin tarihinin incelenmesini gerektirmektedir. Bu akademik bir çalışma değildir: Dördüncü Enternasyonal'in tarihinin incelenmesi, sınıf mücadelesinin gelişmesinin altında yatan başlıca sosyo-ekonomik süreçlere ilişkin daha derin bir kavrayış sağlar. Tarihsel deneyimin incelenmesi dışında bir mevcut durum çözümlenmesi ve "somut" görevlerin belirlenmesi yönündeki bir girişim, medyadan ya da hükümetin ve akademik çevrelerin raporlarından ve belki de kişisel gözlemlerden derlenmiş deneyimsel verilerin şu ya da bu ölçüde eklektik seçimi üzerine kurulu siyasi izlenimcilikten başka bir anlam taşımayacaktır. Böylesi bir yaklaşım, nesnel ekonomik gelişme eğilimlerinden etkilenen, belirgin ifadesini sınıf mücadelesinin farklı dönemlerinde ve "aşama"larında bulan toplumsal güçlerin tarihsel hareketinin irdelenmesinden kaynaklanan daha derin kavrayışa ulaşamaz.

Bu tarihsel yaklaşım, bu kongreden üst düzeyde bir siyasi bilinç talep etmektedir. Bizzat bu kongre, sınıf mücadelesinin gelişiminde önemli bir "uğrak"tır. Bu salonda toplanan delegeler, kongredeki görüşmelere ve tartışmalara, rastgele bir araya gelmiş bireyler olarak değil ama dünya sosyalist devrimi programı uğruna on yıllara uzanan mücadele eliyle belirlenmiş belirgin bir *uluslararası* siyasi eğilimin temsilcileri olarak katılıyorlar. Tarihsel kayıtların gösterdiği gibi, bu hareket içindeki mücadeleler, uluslararası siyasi durumda ve ona uygun olarak sınıfsal güçler ilişkisinde yaşanan büyük değişimlerin ya doğrudan sonucu ya da öngörüsü olarak gelişmektedir.

Tarihsel süreç içinde bilinçli olarak hareket etmek, bir devrimcinin, Dördüncü Enternasyonal'in deneyimlerini ve geleneklerini bütünüyle sahiplenmesini gerektirir. Bir Marksist, kendi pratiğini, devrimci önderlik krizini çözme mücadelesinin tarihsel yörüngesi içine yerleştirmelidir. Neredeyse 30 yıl önce, 1982 sonbaharında, Dördüncü Enternasyonal'in Uluslararası Komitesi (DEUK) içinde teori, siyasi

perspektif ve pratik alanlarında ortaya çıkmış olan farklılıkların önemine, öncelikle kendi zihnimde açıklık kazandırmaya çalışırken, şöyle yazmışım:

Troçkizmin tarihi, birbiriyle bağlantısız bir olaylar dizisi olarak kavranılamaz. Onun teorik gelişmesi, çekirdek kadrosu tarafından, dünya kapitalist krizinin sürekli gelişmesinden ve uluslararası proletaryanın mücadelelerinden çıkarılmıştır. Onun **bütün bir tarihsel dönem boyunca**, sınıf mücadelesine ilişkin tüm temel deneyimlerin siyasi çözümlemelerinin kesintisiz sürekliliği, Lenin'in 1924'teki ölümünün ardından Marksizmin **biricik** geliştirilmesi olarak Troçkizmin muazzam zenginliğini oluşturmaktadır.

Bu tarihin **tamamını** kolektif olarak sindirmeye çabalamayan bir önderlik, işçi sınıfına yönelik devrimci sorumluluklarını gerektiği gibi yerine getiremez. Troçkist hareketin tarihsel gelişiminin gerçek bilgisi olmadan diyalektik maddeciliğe yapılan göndermeler sadece içi boş olmakla kalmazlar; diyalektik yöntemin gerçek bir çarpıtılmasının önünü açarlar. Teorinin kaynağı düşüncede değil nesnel dünyadadır. Dolayısıyla, Troçkizmin gelişmesi, sınıf mücadelesinin, hareketimizin tarihsel olarak edinilmiş tüm bilgisinin üzerine yerleştirilmiş canlı deneyimlerinden kaynaklanmaktadır.

"Böylece bilgi, bir içerikten diğerine, ilerler... O, bütün önceki içeriğini sonraki her bir belirleme aşamasına yükseltir; kendi diyalektik ilerlemesiyle hiçbir şey kaybetmemekle ve geride bir şey bırakılmamakla kalmayıp, edinmiş olduğu her şeyi, kendisini zenginleştirecek ve yoğunlaştıracak şekilde beraberinde taşır ..."

Bu paragrafı Hegel'in *Mantık Bilimi*'nden aktaran Lenin, *Felsefe Notları*'nda, "*Bu alıntı, diyalektiğin bir çeşit özeti olarak hiç fena değil.*" diye yazmıştı. Bu alıntı, Troçkist teorinin sürekli diyalektik gelişmesinin "bir çeşit özeti olarak" da hiç fena değil. [4]

Şimdi, Dördüncü Enternasyonal'in deneyimlerinin tüm "önceki içeriği"ni bu kongreye uygulamamız gerekiyor. Bu çaba, işçi sınıfının önderlik krizinin şimdiki evresine ve onu çözmek için ne yapmamız gerektiğinin anlaşılmasına önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

Gelin, bizim tarihsel bilince ve tarihsel deneyimlerin yeniden ele alınmasının önemine yaptığımız vurgu ile orta sınıf sahte sol çevreler içinde egemen olan tutumu karşılaştıralım. Fransa'daki Yeni Anti-Kapitalist Parti'nin (NPA) başlıca önderi, Alain Krivine, şöyle yazıyor:

LCR'nin [Devrimci Komünist Birlik-çev.] aksine, NPA bazı sorunları her halükarda çözmez, onları ilerideki konferanslar için açık bırakır. Örneğin, iktidarın alınmasına ilişkin tüm stratejik tartışma, geçiş talepleri, ikili iktidar, vb. NPA, Troçkist olduğunu iddia etmez; gerçekte, Troçkizmi, diğerleri arasında, devrimci harekete katkıda bulunanlardan biri olarak düşünür. Stalinizm altında yapmak zorunda olduğumuz gibi politikaya dikiz aynasına

sahte solun teorik ve tarihsel kökenleri

bakarak ulaşmak istemeyen NPA'nın, Sovyetler Birliği, Stalinizm, vb. üzerine hiçbir pozisyonu yoktur. Politika, dönemin çözümlenmesi ve görevler üzerinde bir anlaşmayı temel alır. [5]

Başka sözcüklerle ifade edersek, NPA, yirminci yüzyılın siyasi deneyimleri üzerine herhangi bir tavır almamaktadır. O, tarihe ilişkin çekimsellik uyguluyor. NPA'nın geçmişe dair söyleyecek hiçbir şeyi bulunmuyor. Bu durumda, onun, dünya tarihinin en çalkantılı döneminin derslerini ayrıntılı biçimde incelemeksizin herhangi bir konuda nasıl devrimci politika geliştirebileceğini sormak gerekiyor. NPA, Rus Devrimi'ni, Sovyetler Birliği'nin varlığını, Sosyal Demokrasinin ve Stalinizmin ihanetlerini, faşizmin yükselişini, Musevi Soykırımını, emperyalist dünya savaşlarını, yirminci yüzyıldaki anti-emperyalist hareketlerin yükselişini ve düşüşünü, sendikaların ve liberal reformizmin çöküşünü görmezden gelmek istiyor. Tüm bunlar nasıl unutulabilir? Krivine ve yandaşları, siyasi gelişmelere baştan sona izlenimci, amaca özel bir temelde yanıt vermektedirler. Onların toplumsal konularında kök salmış olan böylesi bir yöntem, yalnızca, en oportünist, en basiretsiz ve en gerici politikayı üretebilir.

Küçük-burjuva "sol" (ya da, daha tam olarak söyleysek, sahte sol) örgütlerin temsil ettiği toplumsal çıkarlar ile işçi sınıfınıninkiler arasındaki uzlaşmazlık her zamankinden daha açık hale gelmektedir. SEP Kongresi'nin kararının belirttiği gibi, bu örgütler, burjuva politikası kapsamındaki eğilimler işlevini görüyorlar. Dahası, eğilimlerin ve partilerin siyasi kimlikleri en temel ifadesini onların uluslararası yönelimlerinde ve gruplaşmalarında bulunduğu ölçüde, ABD'deki ISO, Britanya'daki SWP ve Fransa'daki NPA gibi örgütler, emperyalizmin savunucuları ve suç ortakları olarak faaliyet göstermektedirler. ABD'nin, Britanya'nın ve Fransa'nın Libya ve Suriye'deki yeni-sömürgeci operasyonlarını coşkuyla destekleyen bu örgütlerin teorisyenleri, artık, "tepkisel anti-emperyalizm"i kınayacak kadar ileri gidiyorlar. Başka bir ifadeyle, onlar, artık, büyük devletlerin askeri eylemlerinin haklı görülebilir ve desteklenmeye değer olduğunu kabul etmeye hazırlar.

Bu sahte sol örgütlerin emperyalist gericiliğin açık araçlarına dönüşmesi, uzun süren bir toplumsal, siyasal ve teorik sürecin sonucudur.

Dördüncü Enternasyonal'in kuruluş kongresi Eylül 1938'de toplanmıştı. Ondan önceki beş yıl içinde, işçi sınıfının, Stalinist ve sosyal demokrat partilerin ihanetlerinin yol açtığı bir dizi yıkıcı yenilgisine tanık olunmuştu. Nazilerin 1933'teki zaferi, Avrupa'daki siyasi olarak en deneyimli ve en geniş işçi hareketinin ezilmesiyle sonuçlanmıştı. Almanya'daki yenilginin ardından, Fransa'da ve İspanya'da, işçi sınıfını burjuvaziye bağlayan, onun siyasi felç durumunu garanti altına alan ve yenilgilerin önünü açan "halk cephe"leri (Stalinistler ile liberal kapitalist partiler arasında ittifak) kuruldu. Sovyetler Birliği'ndeki Stalinist terör, Ekim Devrimi'ne önderlik etmiş ve SSCB'nin yaşamasını sağlamış olan tüm Marksist kadroların ve sosyalist aydınların ortadan kaldırılmasıyla sonuçlandı. Bu olaylar, Avrupa'daki ve ABD'deki aydınların kafasını karıştırdı ve mücadele gücünü kırdı. İşçi sınıfının

uğradığı siyasi yenilgiler karşısında, solcu aydınlar, sosyalist devrimin başarı şansı ve hatta olabilirliği hakkında giderek daha kuşkucu oldular.

Küçük-burjuva aydınların kuşkuculuğu, Ağustos-Eylül 1939'da, Stalin-Hitler Saldırmazlık Antlaşması'nın imzalanmasının ve II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesinin ardından, Dördüncü Enternasyonal'in Amerika şubesi Sosyalist İşçi Partisi (SWP) içinde dile getirildi. SWP'nin önde gelen üç üyesi (Max Shachtman, James Burnham ve Martin Abern), partinin, Sovyetler Birliği'ni yozlaşmış işçi devleti olarak tanımlamasına karşı çıkan bir azınlık hizbi kurdu. Azınlığın görüşleri, büyük ölçüde, yeni bir "bürokratik kolektivizm" sisteminin (yani, bürokrasinin devlet mülkiyetini kontrolü ve yönetimi üzerine kurulu yeni bir sınıflı toplum biçimi) ortaya çıkmış olduğunu iddia eden bir İtalyan yazardan, Bruno Rizzi'den etkilenmişti. Rizzi *The Bureaucratization of the World (Dünyanın Bürokratikleşmesi)* adlı kitabında şunları yazıyordu:

Bize göre, SSCB'de mülk sahibi olanlar, iktidarı ellerinde tutukları için, bürokratlardır. Onlar, aynı burjuvazi gibi, ekonomiyi yönetiyorlar. Tıpkı tüm sömürücü sınıflar gibi ücretleri ve fiyatları belirleyenler, karları alanlar onlardır. Tekrar ediyorum, onlar bürokratlardır. İşçilerin, toplumun yönetiminde hiçbir önemleri bulunmamaktadır. Dahası, onlar [işçiler-çev.] artı-değerdan hiçbir pay almıyorlar... Gerçek şu ki, kolektif mülkiyet, proletaryanın değil ama yeni bir sınıfın ellerindedir. Bu, totaliter devletlerde hala oluşum sürecinde iken SSCB'de şimdiden oluşmuş bir sınıftır. [6]

SWP içindeki hizip mücadelesinin başlangıcında, Troçki, Ekim Devrimi'nin ve SSCB'nin kurulmasının, hızla yozlaşmış olmasına rağmen bir işçi devletini değil de Marksistler tarafından öngörülmemiş yeni bir sınıf egemenliği biçimini meydana getirdiği düşüncesinin yol açtığı siyasi ve **tarihsel** sorunları tanımladı. Troçki bu savı daha önce defalarca duymuştu. Devlet kapitalizmi, aslında ekonomi teorisi üzerine kurulu değildir. "Devlet kapitalizmi" düşüncesine ilişkin öngörüler, Rus devriminden çok önce, çeşitli Marksizm karşıtı küçük-burjuva politikalarında bulunabilir. Ne "devlet" ne de "kapitalist" terimleri Marksist bir anlamda kullanılmaktadır. Anarşizmin siyasi sözlüğünde, "devlet kapitalizmi" genellikle bir sıfat olarak kullanılır. Bir ölçüde baskıyı içeren devlet erkinin kullanımı, devletin sınıf karakteri göz önünde bulundurulmaksızın "kapitalist" olarak suçlanır. Terimin bu kullanılış biçiminde, kapitalizm, basitçe, egemenlik ve baskı anlamına gelir. Ekim 1917'de kurulan rejimin "devlet kapitalisti" olduğu iddiası, Bolşeviklerin iktidarı almasının neredeyse hemen ardından, anarşistler tarafından öne sürülmüştü. Her devlet biçimi egemenliği temsil ediyordu ve o devletin sosyo-ekonomik karakteri önemli değildi. Bu yüzden onlar, bu çözümlenmeyi güvenilir bir şekilde doğrulamaksızın, devletin tanımlanmasına "kapitalizm" terimini eklediler.

Dolayısıyla, Troçki, SSCB'nin "devlet kapitalisti" veya sömürücü toplumların başka bir biçimi olduğu suçlamasına hiç de yabancı değildi. O, bunu, Sovyet ekonomisinin

bir açıklaması olarak çok ciddiye alma eğiliminde değildi. Devlet kapitalizmi “teori”sinde, Marxçı politik ekonominin kategorileri terk edilmiş ve yerine bilimsel olmayan betimleyici bir terminoloji geçirilmişti. O, ekonomik gereklilik unsurunun yerini tümüyle uç bir siyasi öznellik biçiminin aldığı bir teoriydi. Ama Troçki’nin ciddiye aldığı şey, Marksist tarihsel perspektifin Rizzi ve Burnham’ın savlarında ifade edilen kökten revizyonuydu. Rizzi’nin ve Burnham’ın düşüncelerinin özünde, işçi sınıfının devrimci rolüne ilişkin Marksist değerlendirmenin yadsınması vardı. Troçki şöyle yazdı:

...Sahte Marksizmin bütün düşkünlüğüne uğramış ve ürkmüş temsilcileri... önderliğin iflasının yalnızca proletaryanın kendi devrimci görevini yerine getirmedeki yetersizliğini “yansıttığı” varsayımından hareket ederler. Muhaliflerimizin hepsi bu düşüncüyü açık bir şekilde ifade etmiyor ama onların tamamı -Stalinistlerin ve sosyal demokratların yanı sıra aşırı solcular, merkeziler ve anarşistler- yenilgilerin sorumluluğunu kendi üzerlerinden atıp proletaryanın omuzlarına yüklüyorlar. Onların hiçbiri, proletaryanın sosyalist dönüşümü tam olarak hangi koşullar altında başarıya ulaştırabileceğini belirtmiyor.

Yenilgilerin nedeninin bizzat proletaryanın toplumsal niteliklerinde yattığını doğru olarak kabul etmemiz durumunda, modern toplumunun durumunun umutsuz olduğunu kabul etmek gerekecektir. [7]

Troçki, orta sınıf aydınlarının geniş kesimleri Ekim Devrimi ile tüm bağlarını koparıırken, onların içinde güçlenen toplumsal ruh halini saptadı. Burnham’ın ve Shachtman’ın 1939-40’ta ifade ettiği kötümserlik, çok daha kapsamlı bir toplumsal süreci önceliyordu: sol küçük-burjuva aydınların yalnızca Marksizm içindeki belirli bir siyasi eğilim (yani, Troçkizm) ile değil ama aynı zamanda tüm sosyalist devrim perspektifi ve hatta toplumsal ilerleme olasılığıyla ilişkisini kesmesi.

Frankfurt Okulu teorisyenleri Max Horkheimer ile Theodor Adorno’nun *Aydınlanmanın Diyalektiği* adlı eseri, kuşkusuz, küçük-burjuva umutsuzluğunun II. Dünya Savaşı sonrası tüm bildirelerinin en iyi bilinenidir. Yazarlarının, Aydınlanma’ya, Akıl’a ve teknolojinin sözde kötü sonuçlarına yönelik saldırısı, bütün bir sol aydınlar kuşağı üzerinde kapsamlı bir etkide bulunacaktı. Fakat onların eserinin etkisi, özgünlüğünden kaynaklanmıyordu. Aslında, onların yazdıklarının çok azı özgündü. *Aydınlanmanın Diyalektiği*, daha çok, küçük-burjuva aydınların geniş kesimleri arasında yaygın olan ruh halini açık bir şekilde ifade ediyordu.

Aydınlanmanın Diyalektiği’nin ortaya çıkması ile hemen hemen aynı zamanda, Shachtman’ı izleyerek İşçi Partisi’ne girmiş olan, SWP’nin eski bir üyesi, Dwight Macdonald, “Temel İnsandır” başlıklı bir makale yazdı. Macdonald’ın savlarının ulaştığı düzey, maddecilik ve Marksizm karşıtı düşüncelerin savaş sonrası aydınlar arasında ne denli yaygın hale geleceğini önceden haber veriyordu.

Macdonald, ilk olarak, küçük-burjuva aydınının bilim ve teknoloji korkusunu oldukça açık bir şekilde dile getiriyordu. O, sosyalistlerin ölümcül hatasının, bilimin ilerici işlevine olan inançları ile toplumun manevi durumuna karşılık maddi koşula vurgu yapmaları olduğunu ileri sürdü. Böylelikle, o, sosyalistler tarafından anlaşıldığı haliyle “sol ve sağ” ayrımının geçerliğini yitirmiş olduğunu vurguladı. Bu ayrım günümüz koşullarına uygun değildi. Macdonald, gerçek ayrımın, onun “ilericiler” ile “radikaller” dediği kesimler arasında olduğunu yazdı. Kendisini, ilericilere karşı radikallerin arasına yerleştirdi:

“İlerici”den, Şimdiki Zaman’ı, daha iyi bir Gelecek’e giden yolda bir zaman dilimi olarak görenler; ahlaki değerden çok tarihsel süreç açısından düşünenler; dünyadaki başlıca sorunun, kısmen bilimsel bilgi eksikliği ve kısmen de sahip olduğumuz türde bilginin insani ilişkilere uygulanmasındaki başarısızlık olduğuna inanan; hepsinden önemlisi, insanın doğa üzerindeki egemenliğinin artmasının özünde iyi olduğunu düşünen ve onun atom bombaları gibi kötü amaçlarla kullanımını bir sapma olarak görenler anlaşılmalı. Bence bu tanım, Komünistlerden (“Stalinistler”) bizim Yeni Düzcüler’imiz gibi reformist gruplara, Britanyalı İşçi Partililere ve Avrupalı sosyalistlerden Troçkistler gibi küçük devrimci gruplara kadar, hala Sol denilen büyük kitleyi kapsıyor.

“Radikal”, İlerleme düşüncesini reddeden; şeyleri, şimdiki anlamları ve etkileri ile yargılayan; bilimin insan ilişkilerinde bize rehberlik etme yeterliğinin abartılmış olduğunu düşünen ve bu yüzden politikanın ahlaki yönünü vurgulayarak denge kuran, şimdilik birkaç bireyi -çoğunlukla anarşistler, dürüst muhalifler ve benim gibi döneke Marksistler-kapsamaktadır. Onlar, daha doğrusu bizler, insanın doğa üzerindeki egemenliğinin artmasının insan yaşamı üzerinde şimdiye kadar olan fiili etkisinin iyi veya kötü olup olmadığının çözülmemiş bir sorun olduğunu ve -duruma göre- bir teknolojik gerileme anlamına gelse bile, insanın teknolojiye uyarlanması yerine teknolojinin insana uyarlanmasının iyi olduğunu düşünüyoruz. Bizler, elbette, sık sık suçlandığımız gibi, bilimsel yöntemi “ret” etmiyor; tersine, onun, bugün sağladığı yararın günümüzde genel olarak varsayıldığından daha az olduğunu düşünüyoruz. Bizler, eski Sol’un hedefi olan insan özgürlüğü uğruna mücadelenin dayandığı en sağlam zemininin, Tarih değil; Marx’ın sosyalistler arasında geçersizleştirmiş olduğu tarihsel olmayan değerler (doğruluk, adalet, sevgi, vb.) olduğunu seziyoruz. [8]

Macdonald’ın kitabının, II. Dünya Savaşı sonrası küçük-burjuva radikalizminin işçi sınıfı karşıtı yörüngesini önceleyen bir diğer bölümü, “Proleter Devrim Serabı” başlığını taşıyor:

Marx, daha iyi bir toplumu yaratması için işçi sınıfına bel bağlamıştı. Onun günümüzdeki izleyicileri de, neredeyse her Marksist yayında yer alan işçi haberlerine bir dakika göz atıldığında görüleceği üzere, hala o yöne bakıyorlar. İşçi sınıfının, kuşkusuz, daha kabul edilebilir sınırlar içinde toplumun yeniden oluşumunun bir unsuru olmakla birlikte, şimdi ve muhtemelen hiçbir zaman, Marx'ın düşündüğü unsur olmadığına farkına varmamızın zamanının geldiğini düşünüyorum. Bunun kanıtı ortada ve pek çok Marksist her parçasını ayrıntılı bir şekilde kabul edecektir. Bununla birlikte, onlar, yeterince anlaşılır bir şekilde, onu izleyen mantıksal ama hoş gitmeyen sonuçlardan kaytarıyorlar...

Proleter Devrim'e ilişkin en açık gerçek, onun hiçbir zaman gerçekleşmediğidir. Günümüzde proleter devrim, 1900'de olduğundan çok daha az bir tarihsel olasılıktır. [9]

İlerlemenin reddi ve işçi sınıfının modern kapitalist toplumdaki merkezi devrimci güç olarak yadsınması, sonraki on yıllar içinde, küçük-burjuva sol politikanın başlıca ilkesi ve içeriği haline geldi. Biz, onların geliştirilmiş ve tekrarlanan hallerini, Marcuse'un, Dunayevskaya'nın ve çok sayıda çağdaş anarşist, post-anarşist ve post-yapısalcı eğilimin yazılarında buluyoruz.

Macdonald, bir entelektüel ve teorisyen olarak, önemli bir düşünür değildi. Aslında, Troçki, bir defasında, Macdonald'ın aptal olma hakkına sahip olduğunu belirtmiş fakat bu ayrıcalığı suiistimal etmemesini istemişti. Bununla birlikte, buradaki sorun, Macdonald'ın bir entelektüel olarak önemi değil; onun tarafından ileri sürülmüş görüşlerin çok daha parlak entelektüellerin yazılarında ne ölçüde yankılandığıdır. Horkheimer'in ve Adorno'nun düzyazıları çok daha sıkıcıydı ve hiç kimse, onların felsefi eğitimlerinin çok daha derin olduğundan şüphe duyamaz. Ama onların *Aydınlanmanın Diyalektiği*'nde ileri sürdükleri düşünceler, Macdonald'ınkiler ile uyumluydu. Aynı şey, aynı dönemin, Dunayevskaya, C.L.R. James ve Cornelius Castoriadis gibi "devlet kapitalizmi" teorisyenlerinin yazıları için de söylenebilir. Castoriadis, post-modernist düşüncenin gelişimi üzerinde önemli etkide bulunacak olan Fransız gazete *Ya Sosyalizm Ya Barbarlık*'in (*Socialisme ou Barbarie*) kurucusuydu.

Onların yazılarını daha sonraki siyasi gelişmeler ışığında okuyan biri, onların ne kadar miyop ve yüzeysel olduklarını görür. Sovyetler Birliği'ne ilişkin çözümlerinde, hiçbir şey, onlara Stalinist bürokrasiden daha güçlü görünmüyordu. Onlar, Troçkist programı ve siyasi devrim perspektifini, gülünç bularak reddettiler. [Onlara göre-çev.] Sovyet bürokrasisi, Marksizm tarafından öngörülme-yen yeni ve güçlü bir toplumsal gücü temsil ediyordu. Castoriadis'in yazdığı gibi:

Bürokrasinin savaştan güçsüzleşerek değil ama büyük ölçüde güçlenerek çıktığı, iktidarını tüm Doğu Avrupa üzerine genişlettiği ve Komünist Parti'nin

himayesi altında Rus rejimi ile her bakımdan aynı rejimlerin kurulma sürecinde olduğu gerçeği, kaçınılmaz olarak, bürokrasinin bir “asalak tabaka” olarak değil ama oldukça baskın ve sömürücü bir sınıf olarak görülmesine yol açtı -dahası, Rus rejiminin ekonomik ve sosyolojik düzeyde yeni bir çözümlenmesi bunun doğrulanmasına olanak sağlamıştır. [10]

Bürokrasiye bağımsız tarihsel bir rol atfedilmesi, işçi sınıfının devrimci bir güç olarak reddedilmesini tamamladı. Castoriadis’in kendine özgü kibir ve siniklik ile belirttiği gibi:

... Kutsal Kitapların doğruluğunun kanıtının Vahiy; Vahiy’in kanıtının da Kutsal Kitaplar olduğu iddia edilir. Bu, kendini doğrulayan bir sistemdir. Aslında, Marx’ın eseri, özü ve amacı bakımından, şu sav ile birlikte ayakta durmakta ve düşmektedir: Proletarya, dünyayı değiştirmek üzere olan devrimci sınıftır ve bu şekilde ortaya çıkar. Eğer durum böyle değilse **-ki değil-** Marx’ın eseri, bir kez daha, gerçekte her zaman olduğu bir şey; toplumu ve tarihi onların devrimci dönüşümü perspektifinden düşünme yönünde (zor, anlaşılması güç ve derin bir şekilde muğlak) bir girişim haline gelir ve biz, kendi durumumuzdan başlayarak, elbette bileşenler olarak hem Marx’ı hem de proletaryanın tarihini içeren her şeye yeniden başlamak zorunda kalırız. [11]

II. Dünya Savaşı’nın sonrasında, küçük-burjuva aydınlarının çeşitli kesimleri içinde, giderek artan şekilde ne yaptığını bilen, maddecilik, Marksizm, Troçkizm, sosyalizm ve işçi sınıfı karşıtı bir bakış açısının gelişmesine tanık olundu. Özellikle, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki ve Batı Avrupa’daki kapitalist egemenlik yeniden istikrar kazanır ve Sovyet bürokrasisi konumunu sağlamlaştırırken, küçük-burjuvazi, savaş sonrası düzende kendi çıkarlarının savunusuna en uygun entelektüel düşünceleri geliştirmeye ve siyasi programı hazırlamaya çalıştı. Pabloculuğun 1949 ve 1953 yılları arasında ortaya çıkması, bu toplumsal, siyasi ve entelektüel sürecin Dördüncü Enternasyonal içindeki bir ifadesiydi.

Hegel, “Minerva’nın baykuşu alacakaranlıkta uçar.” demişti. İnsan, Dördüncü Enternasyonal içinde revizyonizmin büyümesini harekete geçiren toplumsal güçleri, 1950’lerde ve 1960’larda mümkün olduğundan çok daha kesin olarak, yalnızca tarihsel gelişmenin ileri bir evresinde saptayabilir. Söz konusu olan, talihsiz hatalar yapan birkaç kafası karışık insan değildi. Aksine, yalnızca öğretiyeye bağlı Troçkizmin (yani, Marksist devrimciliğin siyasi ifadesinin) en önemli karşıtlarını anarsak, Michel Pablo’nun ve Ernest Mandel’in teorik ve siyasi “hatalar”ı, II. Dünya Savaşı sonrasında gelişen sosyo-ekonomik süreçlerin ifadesi olarak ortaya çıkmıştı. Küçük-burjuvazi, Pabloculuk olarak bilinen eğilim aracılığıyla, Dördüncü Enternasyonal’in denetimini ele geçirme ve onun saygınlığını kendi çıkarları adına kullanma girişiminde bulunuyordu. Cannon’un “Açık Mektup”unun yayımlanması, Pablocu Uluslararası Sekreterlik ile ilişkilerin kesilmesi ve Kasım 1953’te Dördüncü Enternasyonal’in

sahte solun teorik ve tarihsel kökenleri

Uluslararası Komitesi'nin (DEUK) kurulması, dünya Troçkist hareketinin tasfiyesini önlemek için gerekli bir öz savunma önlemiydi.

1953'te yaşananlar, Dördüncü Enternasyonal içinde 32 yıllık bir iç savaş başlattı. Troçkizmin savunucularının karşılaştığı muazzam zorluklar, dünya ölçeğinde faaliyet gösteren gerçek toplumsal güçlerin çıkarlarının söz konusu olduğu; bu mücadelenin işçi sınıfının çıkarlarını esas alan devrimci bir çizgiyi savunanlar için son derece olumsuz nesnel koşullar altında verildiği gerçeğinden kaynaklanıyordu. Unutmamak gerekir ki, söz konusu uluslararası güçler, SSCB'deki ve Doğu Avrupa'daki Stalinist rejimleri, Çin'deki Maocu rejimi, "Üçüncü Dünya"nın burjuva ulusal hareketlerini; ileri kapitalist ülkelerde, Sosyal Demokrat, Stalinist ve sendikal bürokrasileri ve üniversitelerde ve diğer yüksek maaşlı mesleklerde hızla genişleyen görece ayrıcalıklı küçük-burjuva tabakayı kapsıyordu.

Uluslararası Komite'deki öğretiyeye bağlı Troçkist hizip, küçük bir azınlığa indirgenmişti. Dördüncü Enternasyonal'in çoğu şubesi yalnızca Pablocuları izlemekle ve kendilerini Stalinizm ve sol küçük-burjuva radikalizmi çevresi içinde tasfiye etmedi. DEUK, birçok düşman siyasi güç tarafından uygulanan basınca direnirken bile son derece istikrarsız durumdaydı.

Bizim, şimdi oldukça doğru bir şekilde, 1980'lerin, 1990'ların ve 2000'lerin (bireysel kimlik ve yaşam biçimi merkezli) "sahte sol" politikaları olarak bahsettiğimiz siyasi konularının çoğu, 1950'lerde ve 1960'larda Pablocu çevrede ve küçük-burjuva solu içinde ortaya çıkmıştı. Bu, Freud'un ve özellikle Marcuse'un yorumladığı şekliyle psikolojinin, Marx'a ve maddeciliğe alternatif olarak göklere çıkartıldığı bir dönemdi. Marcuse'un, işçi sınıfının devrimci kapasitesini kötümser bir şekilde reddetmesi, sözde her şeye gücü yeten baskıcı bir toplum içinde, kişisel özgürlüğün temeli olarak sınıf mücadelesine bir alternatif arayışını onaylıyor hatta talep ediyordu. O, özellikle üniversitelerde, çok sayıda hevesli rahip yardımcısı buldu. Dönemin entelektüel ruh halinin tanınmış bir anlatımı, Theodore Roszak'ın 1968 yılında yayımlanan *Bir Karşı-Kültürün Yaratılması* adlı kitabıdır. Marcuse'un ve Norman Brown'ın (*Aşk'ın Bedeni'nin* yazarı) gösterdiği gelişmeyle kendinden geçen Roszak, Marx üzerine şunları yazmıştı:

... Marcuse ve Brown'ın özgürlük üzerine sözlerindeki hava, belirgin biçimde, Marksist değildir. Marcuse'a göre, bu, bir "şehvetli akılcalık"ın başarısıdır; Brown için, "gerçekliğin erotik algısı"nın, "Dionysos türü benlik"in yaratılmasıdır [Dionysos: Antik Yunan'da şarap ve bereket tanrısı-çev.]. Onlar, bu düşünceleri açıklamaya çalıştıklarında, ister istemez, efsane ve şiir imgelerini devreye sokan coşkulu bir hal almak zorunda kaldılar. Bu yüzden onlar, şaşırtıcı bir biçimde toplumsal ideoloji, hatta toplumsal bilimler yazınından yoksun olan bir notayı çalıyorlar...

Efsane, din, rüyalar, imgelemler; bu tür şeyler, Freud'un insan doğasına ilişkin kendi anlayışını aradığı karanlık sulardı. Fakat Marx'ın tüm bu gizemli

şeyler için pek sabrı yoktu. O, bunun yerine, Britanya kabinesinin basılı raporlarındaki, insanın *homo economicus* [iktisadi insan-çev.], *homo faber* [alet yapan insan-çev.] dışında herhangi bir rolde pek görünmediği sanayi istatistiklerini incelemeye kasvetli saatler ayırmayı seçti.

Öfkeli ahlakçı, içten içe yanan kıyamet peygamberi, akademik ağır işçi Marx'ın, yaklaşan krizin sıcaklığı ve basıncı altında, insanı sömürülen ve mutsuz *homo economicus*'tan başka türlü düşünmeye zamanı var mıydı? [12]

Roszak, başka bir yerde, Freud'un, insanlığın geleceği uğruna belirleyici savaşların sınıf mücadelesi alanında değil insan vücudu üzerinden yürütüldüğünü anlamış olduğunu yazmıştı.

1960'lı yıllar, orta sınıf gençliğin belirgin bir radikalleşmesine tanık oldu. Bu gençlerin geniş bir kesimi kendisini sosyalist, hatta Marksist olarak tanımlıyordu. Ama onların bu adlandırmayla kastettikleri şey, klasik Marksizmden oldukça farklıydı. Onların Marksist olduklarına inanıp inanmamaları gerçekte önemli değil. Onların klasik Marksizme yönelik sözde "kaba" maddeciliğe suçlamalarla örtülü teorik itirazları, bunu bilseler de, bilmeseler de, yalnızca, Marksizmin Almanya'daki Sosyal Demokrat Parti şeklinde kitlesel bir işçi sınıfı hareketi haline geldiği 1890'lara kadar uzanan eski öznel idealist eleştirileri tekrarlıyordu.

1968, radikal öğrenci hareketinin entelektüel ve siyasi evriminde bir dönüm noktasına işaret etti. Bu, Vietnam'daki emperyalist savaşa ve diğer toplumsal sorunlara karşı devasa protestolar yılıydı. Bu protestoların doruk noktası, Fransa'da patlak veren öğrenci hareketiydi. Mayıs-Haziran 1968 olayları, polisin Sorbonne Üniversitesi'ni istila etmesine yol açan bir öğrenci boykotuyla başlamıştı. Bu kanlı saldırı, Fransa işçi sınıfının, de Gaulle hükümetine karşı protestolara büyük çapta bir müdahalesini tetikledi. Öğrenci protestoları, neredeyse bir gecede, sadece de Gaulle'ün değil, Fransız kapitalizminin de yıkılması olasılığına yol açan kitlesel bir işçi sınıfı hareketi tarafından gölgede bırakıldı.

Küçük-burjuva protestolar, bir proleter devrim hayaletine yenik düştü. Fransa'nın dört bir yanındaki fabrikalara kızıl bayraklar çekildi. Ülke ekonomisi durma noktasına gelmişti. De Gaulle, Romanya'daki resmi ziyaretinden geri göndüğünde, yönetimini dağılır halde buldu. De Gaulle, Paris üzerine yürümek için harekete geçip geçemeyeceklerini sormak üzere, Almanya'nın Baden kentinde konuşlanmış generallerine danışmak için acil bir seyahat gerçekleştirdi. Generalleri ona, komutaları altındaki askerlerin sadakatine güvenemeyeceklerini söylediler. Dolayısıyla, gidişatı kontrol altına almak için, her şey Fransız Komünist Partisi'ne ve sendika federasyonunu (CGT) kontrol eden Stalinistlere bağlıydı. Onların genel grevi bitirmeye yönelik ilk girişimleri başarısız oldu. CGT'nin başındaki Charles Séguy, en büyük fabrika olan Renault'daki işçilerin karşısına geçti ve konuşması başarılarla

sahte solun teorik ve tarihsel kökenleri

kesildi. Sonunda, Komünist Parti'nin ve CGT'nin ortak ihaneti sayesinde genel grev sona erdirildi.

İşçi sınıfı greve çıktığında, onun müdahalesi, artık önemsizleşmiş olan küçük-burjuva hareketini bastırdı. İşçi sınıfının devrimci potansiyeli bir gecede kanıtlanmıştı. Ne var ki, işçi sınıfı, Komünist Parti'nin önderliği altına kalmaya devam etti. Ama bu deneyimin, Fransız entelektüellerinin geniş kesimleri üzerinde travmatik bir etkisi oldu. Onlar korku içinde geri çekildiler. Kendi kendilerine, "Tanrı aşkına, biz neyle oynuyoruz? Şurada burada birkaç protesto... tamam. Ama kapitalizmin yıkılması mı? Proletarya diktatörlüğü mü? *Mon Dieu*, ağzından yel alsın!" diye söylendiler. Küçük-burjuva aydınları, Mayıs-Haziran 1968'de, uçuruma şöyle bir bakmış ve dehşete kapılmıştı. Onların devrim ile temasları, sağa doğru keskin bir harekete yol açtı.

En belirgin şekilde Jean-Francois Revel ile Bernard-Henri Levy tarafından temsil edilen sözde "yeni filozoflar", ikiyüzlü "insan hakları" bayrağı altında komünizm karşıtlığını benimsediler. Ama -bazıları teorik olarak Stalinizme bağlı ya da *Socialisme ou Barbarie* ile bağlantılı- bir diğer filozoflar grubu, Marksizmi reddedişlerini, post-modernizmin entelektüel olarak nihilist formülasyonları ile gerekçelendirdiler.

Kendilerini sol olarak tanımlayan eğilimler bile, klasik Marksizmi, özellikle de onun işçi sınıfının devrimci rolü üzerindeki ısrarını tanınamakta ısrarcıydılar. Çağdaş "post-yapısalcı" anarşizmin teorisyenlerinden Saul Newman'ın kabul ettiği gibi: "Mayıs 1968'den doğan bu yeni Sol, post-Marksist ya da en azından, Marksist-Leninist teorinin birçok merkezi öğretisini, özellikle de Parti'nin önemini, diyalektik ve tarihsel maddeciliğin doğruluğunu ve proletaryanın evrensel ve asli statüsünü sorgulayan bir Sol'du." [13]

İşçi sınıfının reddedilmesinin, Rus Devrimi'nden beri gerçekleşmiş en uzun süreli işçi sınıfı hareketinin ortasında gelişmiş olması dikkat çekicidir. İşçi sınıfının militanlığı, Avrupa, Güney Amerika ve Kuzey Amerika çapında yayılmıştı. 1968 ile 1975 yılları arasındaki güçlü işçi sınıfı hareketi, devrimci önderlik aslı sorununu, her zamankinden daha keskin bir şekilde ortaya koymuştu. Ama bu, tam da, küçük-burjuva solunun, Marksist teorinin ve proleter devrim perspektifinin başarısızlığını ilan etmek için seçtiği andı. Tanınmış Fransız sol teorisyen Andre Gorz, kibirli ve kışkırtıcı bir başlık taşıyan bir kitap yazdı: *Elveda Proletarya! O, "Marksist proletarya teorisinin temelini bulma yönündeki her girişim, bir zaman kaybidir."* diye ilan etti. [14]

Komünist Parti'nin eski bir üyesi olan Jean-François Lyotard, "tüm üst anlatılara karşı derin bir kuşkuçuluk" olarak tanımladığı post-modernizm çağının gelişini duyurdu. Lyotard'ın "üst anlatı" ile kastettiği şey, tarihi, yasaların yönettiği bir süreç olarak irdeleyen yaklaşımdı. Temel "üst anlatı", Marx ile Engels tarafından, maddeci tarih anlayışını özenle ayrıntılandırırken geliştirilmiş olan şeydi. Yirminci yüzyılda, tüm "üst anlatılar"ın en kalıcısı, Troçki tarafından, çarlığın yıkılmasını uluslararası kapitalizmin gelişmelerinin tarihsel olarak kaçınılmaz sonucu olarak açıklayan *Rus Devriminin*

*Tarihi'*nde sunulmuştu. Bu çözümlenmenin reddi, maddeci tarih anlayışının tüm asli unsurlarına yönelik bir saldırıyı gerektiriyordu. Bir düşünce tarihi uzmanının bir süre önce belirtmiş olduğu gibi, "Marksizm, muhtemelen, modernizmin post-modernist eleştirisininin, her zaman açıkça olmasa da, en yaygın hedefidir." [15]

Bu düşünsel tarihin -özellikle de Marksizmin felsefi temellerinin ve devrimci programının giderek daha açık yadsınmasının- incelenmesi, Dördüncü Enternasyonal'in yaşamış olduğu siyasi deneyimlerin kavranması için mutlak surette gereklidir.

İşçiler Birliği [ABD Sosyalist Eşitlik Partisi'nin önceli-çev.], Sosyalist İşçi Partisi'nin Troçkizme ihanetine karşı mücadele içinde geliştirdi. Biz, bu tarihe yeniden göz attığımızda, bu mücadele için merkezi olan teorik ve siyasi konuları vurgulama eğilimini sergileriz. Bununla birlikte, o [mücadele-çev.], toplumsal bir boşluk içinde gelişmedi. Bu mücadelenin sosyolojik bir bileşeni vardı. Parti, mümkün olan her yolla, işçi sınıfına yalın bir siyasi yönelim sağlamaya çalışıyordu ki bunun önemini abartmam. Ama partinin ilk yıllarına, siyasi ve toplumsal bir ayrışma süreci egemendi. İşçiler Birliği'nin 1970 ile 1973 yılları arasındaki önemli büyümesi, kaçınılmaz olarak, şiddetli bir siyasi krize neden oldu. Birçok yeni üye, küçük-burjuva radikal protesto hareketleri çevresinden kazanılmıştı. Bizzat İşçiler Birliği'nin ulusal sekreteri Tim Wohlforth, Shachtmancı hareketten gelmişti.

Küçük-burjuva savaş karşıtı protesto hareketi Vietnam Savaşı'nın ardından çökerken, toplumsal ayrışmaların İşçiler Birliği içindeki sonuçları daha belirgin hale geldi. Burada söz konusu olan, kesinlikle, her bir bireyin evriminin doğrudan doğruya onun toplumsal geçmişi eliyle belirlenmesi değildir. Bununla birlikte, 1973-74'teki keskin üye kaybı, kesinlikle Wohlforth'un ve onun yol arkadaşı Nancy Fields'in yıkıcı tavri eliyle körüklenmiş olmasına rağmen, daha kapsamlı bir toplumsal ve siyasi süreci yansıtıyordu. Orta sınıfın 1960'larda radikalleşmiş kesimleri, eski tanıdık sosyal çevrelerine dönmek için can atıyorlardı. Bu yolculuk, onları, kaçınılmaz şekilde, geriye, burjuva politikasının yörüngesine götürdü.

Hem İşçiler Birliği hem de [Britanya'daki-çev.] İşçilerin Devrimci Partisi (WRP), orta sınıf içindeki sağa doğru hareketten derin bir şekilde etkilenmişti. Ama Amerika Birleşik Devletleri'nde, İşçiler Birliği, Wohlforth'un dönüklüğü eliyle üretilmiş krizi, çatışmanın altında yatan teorik ve siyasi farklılıkların sistematik bir çözümlenmesi ve ayrıntılı biçimde incelenmesi temelinde aştı. Öte yandan, Britanya'da, Alan Thornett ile mücadele içinde ortaya çıkan siyasi konular ayrıntılı biçimde ele alınmadı. Bu yüzden, Thornett ile hızlı bir örgütsel hesaplaşmaya rağmen, onun eğiliminin ifadesi olduğu toplumsal ve siyasi basınçlar aydınlığa kavuşturulmadı. WRP, özellikle, Thornett ile çatışmayı, Pabloculuğa karşı önceki mücadelenin tarihsel bağlamı içine yerleştirmekte başarısız oldu. Böylece, sağa doğru hareket eden küçük-burjuva unsurların parti içindeki etkisi büyümeye devam etti. Bu, ifadesini, WRP'nin 1985

sahte solun teorik ve tarihsel kökenleri

yılında Britanya örgütü içinde bir patlamaya yol açan, giderek daha oportünistleşen siyasi çizgisinde buldu.

Bununla birlikte, İşçiler Birliği tarafından 1982 ile 1985 yılları arasında geliştirilen teorik ve siyasi eleştiriler, Uluslararası Komite'yi bu krize hazırlamıştı. WRP'nin oportünizminin eleştirisi, şubelerin belirleyici çoğunluğunun desteğini aldı. Uluslararası Komite, Aralık 1985'te, WRP'nin üyeliğini askıya aldı. Böylece, Dördüncü Enternasyonal içinde Açık Mektup'un yayınlanmasıyla başlayan 32 yıllık iç savaş, öğretiyeye bağlı Troçkistlerin zaferiyle sonuçlanmıştı.

1985 sonbaharında yaşanan kırılma, hem siyasi hem de toplumsal anlamda nihaiydi. WRP içinde Uluslararası Komite'ye karşı çıkanlar, geçmişte devrimci sosyalizm ile olan tüm siyasi ve kişisel bağlantılarını kesin olarak kesme süreci içindeydiler. WRP'nin önderleri ve onları izleyenler, sosyalist perspektife ve işçi sınıfının çıkarlarına ilişkin sorunlar üzerine tartışma ile ilgilenmiyorlardı. Banda'nın ve Slaughter'ın yandaşları arasında bir tür histeri hüküm sürüyordu. Bunu, *Savunduğumuz Miras'ta*, şöyle betimlemeye çalıştım:

Orta sınıfın WRP içindeki bastırılmış küskünlükleri, Ekim 1985'te patladı. Hayal kırıklığına uğramış ve kızgın, hiçbir karşılığı olmamış zorlu faaliyet yıllarından bıkkın, kişisel konularından memnun olmayan, yitirilmiş zamanı telafi etmeye can atan ve devrim üzerine bütün o konuşmalardan bıkmış olan karmakarışık bir yarı-emekli üniversite öğretim üyeleri ekibinin önderlik ettiği bu orta sınıf güçlerin öznel öfkesi, siyasi olarak tasfiyeciliğe dönüşmüştü. Partinin büyük kesimine yayılmış olan kuşkuculuk, kökleri asıl olarak yalnızca WRP önderliğinin öznel hatalarında değil ama özünde sınıf ilişkilerindeki nesnel değişimlerde yattığı için, İşçilerin Devrimci Partisi içindeki güçlü bir toplumsal eğilimin ifadesiydi. [16]

Cliff Slaughter, 1985 sonbaharında, parti içindeki süreçleri sınıfsal terimlerle açıklama yönünde girişimlerde bulunulduğunda, öfkelenenecekti. O, bir noktada, "Hangi sınıfı temsil ettiklerini açıklayan insanlardan bıktım." dedi. Slaughter, kesinlikle, kendisinin hangi sınıfı temsil ettiğini tartışmak istemiyordu ve bunda haklı nedenleri vardı. Onun, kendi ilkesiz politikalarına bir gerekçe olarak 1985 yılında açmış olduğu "devrimci ahlak" bayrağı, emperyalizm yanlısı "insan hakları" politikalarına geçişte bir köprü işlevi gördü. Onun örgütünün üyeleri, on yıldan kısa bir süre içinde, Balkanlar'daki NATO müdahalesi ile işbirliği yapıyordu.

1985'te, Uluslararası Komite içindeki mücadele doruk noktasına ulaştığı sırada, Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe, başlıca eserleri olan *Hegemonya ve Sosyalist Strateji*'yi tamamladılar. Kitap, başlıca Pablocu yayınevi olan Verso tarafından yayımlandı. Bu kitap, hem post-modernist hem de post-yapısalcı çevrelerde büyük etki yarattı. Biz, onların yazılarından o zamanlar haberdar olmamamıza rağmen (muhtemelen Slaughter'ın da haberi yoktu), Laclau'nun ve Mouffe'nin görüşleri, WRP'ye teorik bir platform işlevi görmüş olabilirdi. Laclau ve Mouffe şunları yazmıştı:

Şu an krizde olan şey, ontolojik olarak işçi sınıfının merkezi konumuna, bir toplum biçiminden diğerine geçişte kurucu güç olarak, büyük “d” harfiyle Devrim’e ve politikanın önemini anlamsız kılacak olan kusursuz biçimde tek ve türdeş bir ortaklaşılığa dayalı sosyalizm anlayışıdır...

Bizim Marksist teorinin savlarını ve geçerlilik alanını azaltmamızda söz konusu olan, Tarih’in özünü ya da asıl anlamını onun kategorileri ile yakalamak için, bu teoriye özgü olan bir şeyle yani onun tekçi özemleri ile bağlarımızı koparmamız değil mi? Bunun yanıtı, sadece olumlu olabilir. Marksist kategorilerin şimdiki geçerlilik düzeyini tartışmak, yalnızca, bizim, bir ‘evrensel sınıf’ın ontolojik olarak ayrıcalıklı konumu üzerine kurulu her türlü epistemolojik (bilgi kuramsal) ayrıcalıktan vazgeçmemiz durumunda mümkün olacaktır. Marksist kategorilerin geçerliliğinin mevcut düzeyini ciddi olarak tartışmak mümkün olacaktır. Bu noktada, artık post-Marksist bir alana yerleşmiş oluşumuzu açıkça belirtmeliyiz. Artık, Marksizm tarafından ayrıntılı bir şekilde geliştirilmiş öznellik ve sınıflar düşüncesini; onun, kapitalist gelişmenin tarihsel gidişatına ilişkin öngörüsünü ya da uzlaşmazlıkların ortadan kalktığı saydam bir toplum olarak komünizm düşüncesini korumak mümkün değildir. [17]

Geçtiğimiz çeyrek yüzyıl, Amerika Birleşik Devletleri içinde ve uluslararası düzeyde, toplumun aşırı kutuplaşması eliyle nitelendi. Ekonomistlerin ve sosyologların dikkati, elbette, öncelikle, aşırı servetin, şaşırtıcı bir şekilde toplumun en zengin yüzde birinde toplanmasına odaklandı. Ama SEP’in ilk kararının gösterdiği üzere, geçtiğimiz birkaç on yıl boyunca, üst orta sınıfın önemli bir kesimi, hatırı sayılır bir servet elde etmiştir. Bu varlıklı tabaka, en zengin yüzde bir ile beş arasındakilerinki gibi bir servete sahip değil. Fakat işçi sınıfına göre çok iyi kazanıyor. Bu süreç, küçük-burjuva solunun tabanını oluşturan bu görece varlıklı toplumsal tabakanın işçi sınıfından maddi, ideolojik ve siyasi yabancılaşmasının zamanla derinleşmesine yol açtı.

İncelediğimiz siyasi süreç, sadece teorik tutarsızlıkların sonucu değildir. Küçük-burjuva solunun işçi sınıfının devrimci kapasitesine ilişkin uzun süredir devam eden kuşkuculuğu, onun giderek artan maddi servetinin etkisiyle, yeni ve belirgin sosyo-ekonomik ve siyasi nitelikler edindi. Hali vakti yerinde sol, ekonomik çıkarları giderek artan bir şekilde servetin ve ayrıcalıkların toplumun en zengin yüzde 10’u içinde daha uygun bir dağılımını sağlama üzerinde odaklandığı ve egemen çevreler tarafından onaylanmış siyasi yapılara her zamankinden daha açık bir şekilde uyarlanmış hale geldiği için, onun işçi sınıfının mücadelelerine olan düşmanlığı, artık, boş sahte sosyalist süslü sözcüklerle gizlenemiyor. Bu solun ideologları, açıkça, “sol” politikaların, işçi sınıfını -devrimci bir yana- her türlü bağımsız rolden mahrum bırakan yeni bir tanımını savunmak zorunda kalıyorlar.

Saul Newman, açıkça, “Marksist sınıf mücadelesinden farklı”, “sol” politikanın yeni bir biçimi için çağrı yapıyor:

Ö artık, proletaryanın merkezi özne konumu üzerine kurulu değildir; bu yüzden, bu hareket, geleneksel işçi sınıfı örgütleri bu mücadelelere önemli ölçüde katılsalar bile, artık, sınıf mücadelesi başlığı altında anlaşılabilir. [18]

SEP'in ve Uluslararası Komite'nin siyasi programı, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ve uluslararası ölçekteki bu sahte sola uzlaştırılmaz bir şekilde karşıdır. Bizim politikamız, işçi sınıfı mücadelesinin merkeziliğine dayanmaktadır. İşçi sınıfı, sadece, kapitalizme karşı mücadeledeki birçok bileşenden biri değildir. O, modern kapitalist toplum içindeki *belirleyici* devrimci güçtür. Partinin tüm çabası, işçi sınıfının mücadelelerine hazırlanmaya ve onların önderliğini almaya yönelmelidir. Biz, devrimci mücadelenin gerçekçi olduğu konusunda ve aslında, yalnızca sınıf mücadelesi "başlığı" içinde geliştiğinde "anlaşılır" olduğunda ısrar ediyoruz. SEP, bu yoğunlaşan sınıf çatışmasının yeni döneminde, işçiler ve gençlik içindeki etkisini geliştirmek için bu temelde mücadele edecektir.

Dipnotlar

1. Greta R. Krippner, *Capitalizing on Crisis: The Political Origins of the Rise of Finance* (Cambridge: Harvard University Press, 2011), syf. 4.
2. *The First Five Years of the Communist International*, Cilt 1 (London: New Park, 1973), syf. 138.
3. "Two Worlds," in *Collected Works*, Cilt 16 (Moscow: Progress, 1977), syf. 311.
4. *Leon Trotsky and the Development of Marxism* (Detroit: Labor Publications, 1985), syf. 18-19.
5. *New Parties of the Left: Experiences from Europe*, by Bensaïd, Sousa, et.al (London: Resistance Books, 2011), syf. 40
6. New York: The Free Press, syf. 69.
7. *In Defense of Marxism*, (London: 1966), syf. 15.
8. Dwight Macdonald, *The Root is Man*, Brooklyn, NY: Automedia, 1995, syf. 38-39.
9. Adı geçen eser, syf. 61-65.
10. *The Castoriadis Reader* (Oxford, Blackwell, 1997), syf. 2.
11. Adı geçen eser, syf. 28
12. Berkeley: University of California Press, 1995, syf. 98-99.
13. Saul Newman, *Unstable Universalities: Poststructuralism and Radical Politics* (Manchester: Manchester University Press. 2007), syf. 179.
14. London: Pluto Press, 1982, syf. 21.
15. David West, *Continental Philosophy: An Introduction* (Cambridge: Polity, 2010), syf. 214.
16. David North (Detroit: Labor Publications, 1988), syf. 13-14.
17. London: Verso, syf. 2-4.
18. *Unstable Universalities*, syf. 176.